

ЗАСТОСУВАННЯ МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Процес об'єднання Європи супроводжується формуванням спільного освітнього і наукового простору та розробкою єдиних критеріїв і стандартів у цій сфері у масштабах усього континенту. Цей процес, що отримав назву Болонського, головною метою проголошує консолідацію зусиль наукової та освітянської громадськості й урядів країн Європи для підвищення якості європейської системи науки і вищої освіти у світовому вимірі, а також для підвищення ролі цієї системи у суспільних перетвореннях.

Одним із найважливіших аспектів інтеграційних процесів, які відбуваються у європейському освітянському просторі, є запровадження нових технологій системи навчання. Такою технологією є кредитно-модульна система організації навчального процесу, що сьогодні використовується у багатьох зарубіжних країнах й опановується провідними вищими навчальними закладами України.

Впровадження кредитно-модульної технології навчання має суттєво підвищити якість вищої освіти, забезпечити конкурентоспроможність випускників вищих навчальних закладів на європейському рівні праці, дозволить виконати Україні основні вимоги Болонського процесу.

Кредитно-модульна система організації навчання запроваджується з метою подальшої демократизації навчального процесу, організації найбільш раціонального і ефективного засвоєння визначених знань, стимулювання суб'єктів учіння до систематичної навчальної праці, посилення мотиваційного компоненту, формування самооцінювальних дій і перетворення контролю на дієвий механізм управлінського процесу [1].

Перспективні ідеї Болонського процесу запроваджуються у процес підготовки фахівців у Полтавському державному педагогічному університеті імені В.Г.Короленка. Протягом 2005-2008 років у цьому навчальному закладі планується проведення педагогічного експерименту, який передбачає три етапи: перший передбачає запровадження модульно-рейтингової системи навчання студентів у межах окремих дисциплін, визначених кафедрами; другий – поширення модульно-рейтингової системи навчання студентів на інші дисципліни, підготовку до переходу на кредитно-модульну систему підготовки фахівців у цілому і створення відповідного методичного забезпечення; третій – запровадження кредитно-модульної системи підготовки фахівців [2].

Модульно-рейтингова система навчання є складовою кредитно-модульної системи підготовки фахівців. Запровадження модульно-рейтингової системи навчання при вивченні курсу “Методика викладання образотворчого мистецтва з практикумом” передбачало такі завдання: узгодження модульно-рейтингової системи навчання із змістом дисципліни, опрацювання сучасних методів оцінювання знань студентів, виявлення специфіки застосування даної технології при вивченні практичних курсів, зокрема мистецьких.

Дисципліна вивчається упродовж трьох семестрів. Відповідно до курсу “Методика викладання образотворчого мистецтва з практикумом” включено три змістові модулі. Їх тематика відповідає основним розділам дисципліни.

Перший модуль (26 годин) “Основи образотворчої діяльності” передбачає уточнення та систематизацію знань студентів про різновиди образотворчого мистецтва, правила і прийоми побудови зображення на площині, виражальні можливості різноманітних технік і матеріалів. До змісту модуля включено також проблему художнього сприймання та оцінювання мистецьких творів.

Другий модуль (26 годин) “Методичні основи навчання образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі” охоплює теоретичний аспект проблем

загальної мистецької освіти. Насамперед це питання мети, завдань та змісту дисципліни “Образотворче мистецтво” у початкових класах загальноосвітньої школи; методів та прийомів навчання образотворчого мистецтва; основ планування навчальної діяльності з даної дисципліни. Особлива увага приділяється вивченню такого явища як педагогічний малюнок.

Третій модуль (56 годин) “Основи дитячої образотворчої діяльності” передбачає ознайомлення студентів із віковими та психологічними особливостями образотворчої діяльності дітей молодшого шкільного віку та методикою організації образотворчої діяльності учнів, оцінюванням її результатів.

Структуру кожного модуля утворюють такі компоненти:

- зміст теоретичних знань;
- списки основної та додаткової літератури;
- плани практичних занять які включають питання для обговорення та завдання для практичної роботи;
- завдання, які виконуються на лабораторних заняттях;
- завдання для самостійної роботи;
- завдання для модульного контролю.

Рейтингова система оцінювання навчальної роботи кожного студента передбачає оцінювання у балах усіх результатів, досягнутих ним упродовж вивчення дисципліни. Оцінюються такі види навчальної діяльності як усні відповіді, малюнки і практичні роботи, виконані на заняттях та самостійно, завдання для модульного контролю.

Оцінка знань та вмінь студентів проводиться за 100-бальною шкалою. Кількість балів на кожний модуль розподіляється у відповідності до навчального навантаження на семестр і складає: 30 балів – перша атестація, 30 балів – друга атестація, 40 балів – третя атестація (Таблиця 1). Додаткові бали нараховуються студентам за активність на заняттях, творчий підхід до виконання практичних завдань, ініціативність.

Таблиця 1.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ВИДИ ВИКОНАНОЇ РОБОТИ
З “МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З
ПРАКТИКУМОМ”

№	Вид роботи	Оцінка в балах		
		I модуль	II модуль	III модуль
1.	Малюнки виконані на лабораторних заняттях та самостійно	20	-	-
2.	Завдання виконані на лабораторних заняттях та самостійно	-	15	25
3.	Завдання виконані на практичних заняттях та самостійно	5	10	5
4.	Усні відповіді	1	1	1
5.	Підсумкова самостійна робота	-	-	5
6.	Завдання для модульного контролю	4	4	4
	Разом	30	30	40

Особливої уваги заслуговує проблема поточного контролю, спрямованого на перевірку систематичності роботи студентів і рівня засвоєння ними матеріалу курсу, яка є специфічною на кожному із етапів вивчення дисципліни.

Оснoву практичних завдань першого модуля складають малюнки, які студенти виконують на заняттях під керівництвом педагога або самостійно у позааудиторний час. На даному етапі концентрується увага на засвоєнні студентами таких понять як виражальні можливості графічних та живописних технік, манера виконання, відображення глибини простору у пейзажі та натюрморті, художній образ.

З метою контролю за якістю виконаних малюнків додатково було введено їх оцінювання за дванадцятибальною шкалою. Застосування 12-бальної шкали для оцінювання малюнків дозволило не лише посилити контроль за якістю виконання кожної практичної роботи, але й ознайомити студентів із прийомами оцінювання, які застосовуються у загальноосвітній школі, що у подальшому сприятиме більш швидкій адаптації майбутніх спеціалістів до реальних умов учительської професії.

Виконання усіх малюнків, передбачених програмою у даному модулі, є обов'язковим. Зараховуються ті з них, оцінка яких складає 7-12 балів. Однак, якщо малюнки оцінено від 4 до 6 балів, або виконано лише 50-90% малюнків, студент під час першої атестації отримує за виконану роботу 10-19 балів.

Оцінювання малюнків здійснюється за такими критеріями:

- виразність зображення;
- грамотність побудови зображення;
- якість техніки виконання малюнка;
- цілісність художнього образу.

Під час атестації увесь обсяг успішно виконаних малюнків оцінюється 20-ма балами. Інші завдання (аналіз твору образотворчого мистецтва, відгук про відвідання художньої виставки) оцінюються у 5 балів; усні відповіді на семінарських заняттях оцінюються 1 балом. На підсумковому занятті студенти виконують завдання для модульного контролю. Максимальна оцінка за їх виконання складає 4 бали.

Зміст другого модуля охоплює теоретичні проблеми навчання образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі. Завдання, які виконуються на практичних та лабораторних заняттях, спрямовані на засвоєння студентами таких понять як: зміст навчальної дисципліни; мета та завдання вивчення образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі; методи та прийоми навчання образотворчого мистецтва; форми навчання та планування навчальної діяльності з образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі. Наприкінці вивчення другого модуля студенти

проходять навчально-методичну практику під час якої мають можливість спостерігати уроки образотворчого мистецтва, навчаються давати їм оцінку, вивчають досвід роботи вчителя, працюють над створенням власних конспектів уроків.

Завдання, що виконуються на практичних та лабораторних заняттях, за обсягом зусиль витрачених на їх виконання майже рівнозначні, тому кожне з них (аналіз змісту пояснювальної записки до програми з “Образотворчого мистецтва”; колективне складання плану-конспекту уроку і виготовлення наочності до нього; перегляд та обговорення записів уроків образотворчого мистецтва; виконання педагогічного малюнку; підготовка до проведення виставки дитячих малюнків) оцінюється у 5 балів.

Вагомою роботою студентів під час вивчення другого модуля є самостійне складання плану-конспекту уроку, обраного у відповідності до програми, та виготовлення наочності до нього. Дана робота триває упродовж семестру. Студенти мають можливість отримати консультації викладача, удосконалити свою роботу та апробувати її під час педагогічної практики. Критеріями оцінювання даної роботи є:

- чіткість формулювання мети уроку;
- відповідність змісту уроку поставленій меті;
- доцільність обраної структури уроку;
- логічність викладення нового матеріалу;
- змістовність інформації;
- послідовність у поясненні етапів виконання роботи;
- відповідність наочного матеріалу до навчального завдання;
- якість оформлення конспекту уроку і наочного матеріалу;
- якість зразка, виконаного вчителем.

Максимальна оцінка за дане завдання складає 10 балів.

Усні відповіді оцінюються одним балом, а завдання для модульного контролю – чотирма.

Найбільш значний за обсягом та часом, передбаченим на його засвоєння, є третій модуль. Організація навчальної діяльності студентів та її оцінювання під час вивчення третього модуля відбувається таким чином: усні відповіді студентів оцінюються одним балом. Завдання, виконані на практичному занятті (копія дитячого малюнку та його аналіз) складають 5 балів, усі завдання, виконані на лабораторних заняттях оцінюються у 25 балів; підсумкова робота (самостійно розроблений конспект уроку з малюнком до нього) оцінюється у 5 балів; завдання для модульного контролю складає 4 бали.

Детальніше розглянемо зміст практичної діяльності, передбаченої програмою третього модуля. На лабораторних заняттях студенти виконують розробки різноманітних навчальних завдань за програмою початкової школи. Вони знайомляться із методикою сприймання школярами творів образотворчого мистецтва та організацією зображувальної, декоративної і конструктивної діяльності молодших школярів, зокрема з проблемами вивчення основних навчальних категорій “форма та об’єм”, “простір”, “колір”, “композиція”.

Майбутні педагоги обирають за календарним планом навчальне завдання у відповідності до теми лабораторного заняття; визначають зміст теоретичних знань, необхідних для його виконання; виконують зразок та визначають етапи виконання роботи. Частина завдань виконується студентами самостійно. Для того, щоб завдання було зарахованим, воно повинно відповідати таким вимогам:

- навчальне завдання має відповідати темі лабораторного заняття;
- зміст теоретичних знань повинен у повному обсязі розкривати зміст навчального завдання;
- етапи виконання малюнка мають відображати послідовність пояснення;
- у малюнку найбільш повно має бути відображеною навчальна проблема;

- охайність виконаної роботи.

Якщо обсяг завдань, виконаних на лабораторних заняттях та самостійно, складає від 50% необхідного студент отримує за їх виконання від 12 до 24 балів.

Наприкінці вивчення курсу підводиться підсумкова оцінка у балах, отриманих за наслідками першої, другої та третьої атестації. Студенти, які набрали 90-100 балів отримують оцінку “відмінно”; 75-89 балів – “добре”; 60-74 бали – “задовільно”; 1-59 балів – “незадовільно”.

З метою оптимізації навчальної діяльності студентів на заняттях з “Методики викладання образотворчого мистецтва з практикумом” було підготовлено інструктивно-методичні матеріали з курсу та методичний пакет для студентів, у якому представлено зразки усіх практичних завдань, критерії їх оцінювання, завдання для модульного контролю та умови рейтингової оцінки.

Організація навчання за модульно-рейтинговою системою потребує враховувати, що вивчення мистецьких дисциплін, зокрема образотворчого мистецтва, вимагає забезпечення певних умов.

Передусім слід зазначити, що дисципліна, про яку йдеться у статті, є практичним курсом і успішність його засвоєння вимагає роботи студентів під керівництвом викладача, особливо на початковому етапі. Саме тому особлива увага приділяється присутності студентів на заняттях під час вивчення першого модуля.

З метою активізації навчальної діяльності майбутніх педагогів перші заняття будуються на співтворчості студентів та викладача, у процесі якої має бути з’ясовано алгоритм дій щодо виконання малюнка та засвоєно вимог до його якості. Це стосується вибору сюжету для зображення, його komponування у форматі, вирішення композиційних проблем, побудови зображуваних об’єктів, вибору техніки та прийомів роботи матеріалами.

Самостійні роботи, передбачені програмою на даному етапі, виконуються за аналогом і дозволяють закріпити отриманий на заняттях досвід образотворчої діяльності.

Стимулює діяльність студентів на початковому етапі вивчення дисципліни і оцінювання малюнків за дванадцятибальною шкалою. Такий крок допомагає наочно проілюструвати авторам рівень вимог до їх малюнків та розвинути і закріпити у студентів прагнення до виконання практичних робіт на належному рівні, адже зараховуються лише ті малюнки, які оцінені від 7 до 12 балів.

Під час вивчення другого модуля значна кількість аудиторного часу відводиться на організацію самостійної діяльності студентів, яка можлива і у позааудиторний час. Це робота з різноманітними дидактичними матеріалами, яка супроводжується чіткими інструкціями щодо виконання кожного завдання. Однак виконання таких завдань як “Планування уроку образотворчого мистецтва” та “Педагогічний малюнок” потребує співпраці викладача і студентів і вимагає від останніх присутності на заняттях.

Слід також відзначити, що оцінювання результатів завдань другого модуля, здебільшого письмових, потребує значної кількості часу викладача. Необхідний він і для індивідуальної роботи із студентами, спрямованої на уточнення та корекцію результатів їх діяльності. Це має бути враховано при плануванні навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи навчання.

Вивчення третього модуля передбачає майже повну самостійність студентів під час його засвоєння. Викладач на даному етапі виконує роль консультанта. Алгоритм дій, сформованих на перших лабораторних заняттях, а також чіткі інструкції щодо виконання завдань дозволяють майбутнім педагогам працювати самостійно і продуктивно. Тому значну частину навчального часу варто відвести для індивідуальної роботи із студентами.

Таким чином застосування модульно-рейтингової системи навчання під час вивчення курсу “Методика викладання образотворчого мистецтва з практикумом” цілком узгоджується із змістом навчальної дисципліни дозволяє урізноманітнити форми навчальної діяльності студентів та зробити більш глибокою її оцінку. Водночас, вивчення практичних курсів, зокрема

мистецьких, вимагає обов'язкової аудиторної роботи студентів під керівництвом викладача, особливо на початкових етапах та індивідуальної навчальної роботи із майбутніми педагогами наприкінці вивчення дисципліни. Врахування даних вимог сприятиме запровадження модульно-рейтингової системи навчання у практику підготовки фахівців мистецької освіти.

Література:

1. Євдокимов В.І., Микитюк О.М., Харченко Л.П., Луценко В.В. Болонський процес і кредитно-модульна система організації навчального процесу (методичні рекомендації для викладачів і студентів). – Харків: ХНУРЕ, 2004. – 40 с.

2. Положення про модульно-рейтингову систему навчання в Полтавському державному педагогічному університеті імені В.Г.Короленка. – Полтава, 2005. – 12 с.

Ирина Мужикова

ПРИМЕНЕНИЕ МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОЙ СИСТЕМЫ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА

Статья посвящена проблеме организации обучения будущих учителей изобразительного искусства по модульно-рейтинговой системе. В ней рассматриваются вопросы адаптации учебного материала к новым условиям обучения; оценивания учебной деятельности студентов; особенностей применения данной системы при изучении практических, в частности изобразительных, дисциплин.

Iryna Mygikova

APPLICATION MODULE-RANKS SYSTEM DURING PREPARATION OF THE TEACHERS OF FINE ARTS

Article is devoted to a problem of organization of training of the future teachers of fine arts on module-ranks system. In it the questions of adaptation of an educational material to new conditions of training are considered; estimation of educational activity of the students; features of application of the given system at study practical, in particular representational, disciplines.

Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Випуск 9: Збірник наукових праць /
Ред. кол. Н.Ф. Федорова та інші. – К.: Інститут Реклами, 2005. – С.170 – 174.